

Slova předsedy

Nejprve slova díky za opravdu mnohostrannou činnost v uplynulém roce. Doma i v zahraničí. Lze říci, že jsme v mnoha směrech dosáhli až k vrcholu svých možností. Má přání do nového roku? Ještě vytrvat a uskutečnit:

- 1) vzpomínkový koncert na Jana Palacha ve Všetatech a na Olšanských hřbitovech 17. ledna
- 2) koncert Beethovenovy *Deváté symfonie* ve Smetanově síni 26. února s Japonci
- 3) Tomáškovo Requiem v kostele U Salvátora v Praze 1 dne 17. dubna
- 4) IV. ročník festivalu Foestrovoy Osenice dne 5. června
- 5) jubilejní koncert PMS na Nuselské radnici
- 6) případně zájezd do Slovinské republiky.

K tomu je nezbytná chuť a vůle všech členů a předpokladem zdraví fyzické i psychické. To vše přeji všem svým spolupracovníkům!

Ohlédnutí

Pokračováním k článku **Koncertní zájezd 2003** budou ještě rozboru statistické, lékařské aj.

Zájezd se uskutečnil ve dnech 2.-13. října 2003, trval tedy 12 dní, přesně 272 hodin. Na území 7 evropských států (ČR, SRN, FR, ŠP, MO, IT a R) bylo ujeté během 76 hodin v autobuse 5041 km, celkem tedy účastníci trávili v autobuse 28% z celkové doby zájezdu.

Celý program absolvovalo ve zdraví 45 účastníků, kromě sbormistra a sólisty (houslisty) bylo 32 zpěváků, jednotlivých hlasech 15 tenorů (6 I. tenorů a 9 II. tenorů) a 17 basů (9 I. basů a 8 II. basů), zbytek posádky tvořili tlumočnice (španělštiny), rodinní příslušníci a 2 řidiči.

Na 5 koncertech v kostelích, bazilikách a katedrálách ve Francii, Španělsku (Katalánsku) a Švýcarsku prožili členové PMS celkem 11 h 30 min, tj. 4.1% doby trvání zájezdu. Na koncertech (5) celkem 7 h (2.5%), na akustických zkouškách (4) celkem 2 h, na vystoupeních zbylé 2 h 30 min, tj. 0.9%.

Společnému programu, zpravidla s průvodcem, bylo věnováno celkem 18 hodin, což představuje 6.6% doby trvání zájezdu. Byla možnost prohlídky měst Avignon, Marseille, Girona, L'Estartit, Montserrat, Barcelona, Tossa de Mar, Nice a Winterthur.

Největší část doby trvání zájezdu mohla být přece jen věnována odpočinku a individuálnímu programu účastníků – celkem 166.5 h, tj. 61.2%. Spánku v hotelu či ubytovně měli účastníci možnost se věnovat celkem 92 h, tj. 33.8%. Ve zbývajícím čase se mimo stravování a osobní hygienu měli možnost účastníci individuálně věnovat procházkám po Malgrat de Mar, ale i koupání v moři na písečné pláži Costa Brava. Koupání dokonce po 3 dny po dobu celkem 6 h, tj. 2.2 %

Repertoár zájezdu byl navržen sbormistrem ještě před prázdninami a obsahoval přes 30 sborových skladeb našich i cizích autorů tak, jak je tradicí v našich sborech. Zdálo se, že je příliš obsáhlý, ale skutečnost dala za pravdu sbormistrovi. Při tak rozsáhlé koncertní činnosti je nutný široký repertoár, z něhož může bez dlouhých příprav být sestavován program koncertů. Na všech koncertech a vystoupeních bylo provedeno 86 sborových skladeb 24 skladatelů a aranžérů. Některé ze skladeb zazněly pouze jednou (8 sborů), ostatní vícekrát. Nejčastěji uvedenou skladbou byla Janáčkova *Láska opravdívá* (12x), Hasslerovo *Cantate Domino* (6x), de Marciho *Signore delle cime* (5x). Čtyřikrát byly provedeny sbory: Foerster-*Polní cestou*, Halmova úprava písně *Od Záhora*, Pokorného *Tancuj, tancuj* a Lukášův cyklus *Jaro se otvírá*. Právě Lukášovy skladby (*Jaro se otvírá* a *Horo, horo*) patřily spolu se skladbami Foerstrovými, Smetanovými a Martinů k nejčastěji provozovaným. I ty skladby, které byly třeba jen jednou uvedeny, plnily v koncertních programech významnou roli (např. úpravy písní D. Machovce *Teče voda, teče* a *Ach synku, synku* na koncertech ve Winterthuru). I v tomto směru jsme oceňovali tvořivost a promyšlenost návrhů našeho sbormistra St. Pešičky na koncertní programy po celou dobu našeho zájezdu.

Z trochu jiného pohledu

V minulých desetiletích podniklo PSPU mnoho zahraničních koncertních zájezdů a myslím, že účastníci těchto cest se shodnou na tom, že všechny byly velmi úspěšné jak z hlediska pěveckého, tak z hlediska turistického. O zájezdy byl vždy velký zájem. Vzpomínám si na svou první cestu s PSPU v roce 1981, kdy jsme vyjeli do Řecka dvěma autobusy. Každý z účastníků byl šťasten, že se dostal za železnou oponu, i když se cesty uskutečňovaly mnohdy za primitivních podmínek. Libor Černý a já jsme se tehdy dostali jako nováčci ve sboru mezi účastníky zásluhou Pepy Kocourka na poslední chvíli a byli jsme oba šťastni a vděční, že se to podařilo. Po roce 1989 se situace začala měnit. Na Západ se dá jezdit bez problémů, jediným omezením jsou finance. Odpadlo i zvyšování hladiny adrenalinu v krvi při průjezdu československými hranicemi s pomyšlením na to, že máme každý někde v botě nebo v kapesníku ukryto pár dolarů získaných na černém trhu. S tím bohužel souvisí i to, že se zmenšil mezi členy sboru zájem o koncertní zahraniční cesty a některé již velmi dobře připravené cesty nebylo možno realizovat. Mám na mysli konkrétně cestu do Skandinávie. Litoval jsem tehdy Milana Černého, který měl se skandinávskou cestou spoustu starostí a korespondence a nakonec musel vše odvolávat.

Když se začalo mluvit o tom, že by se mělo jet do Španělska, měl jsem obavu, že to dopadne podobně jako se Skandinávií. Kdyby mi někdo řekl před patnácti lety, že se pojedou do Španělska, byl bych nadšen a dělal bych vše pro to, abych mohl jet. Přiznám se, že tentokrát jsem nebyl ze začátku mezi velkými nadšenci pro cestu, což bylo m.j. způsobeno určitou turistickou zhýčkaností a vědomím toho, že se pojedou do míst, která jsem už nejméně jednou navštívil. Později jsem se ale čím dál tím víc přikláněl k tomu, že by se cesta měla v každém případě uskutečnit. Pár týdnů před zájezdem to s počtem účastníků vypadalo dost bledě. Milan Černý se ale vrhl plnou silou do propagace a shánění zpěváků i nezpěváků pro Španělsko a jeho velké úsilí bylo korunováno úspěchem. Zájezd se uskutečnil a Milanovi je nutno za to vyslovit dík. Stejně tak je nutno poděkovat jemu i Pepovi Kličkovi za celou organizaci cesty, která byla podle mého názoru bezchybná. O tom všem se mluvilo již v autobuse ke konci cesty.

Povolanější jistě zhodnotí, jak byl zájezd úspěšný po stránce pěvecké, turistické i společenské. Chci se po tom dlouhém úvodu zabývat stručně trochu jiným pohledem na celou cestu. Jak jsem již napsal, byl jsem ze začátku k zájezdu trochu skeptický, moje skepse potom postupně vymizela. Když jsem však pořizoval cestovní zdravotní přípojištění účastníků a předával jsem pracovním Všeobecné zdravotní pojišťovny v Semilech seznam účastníků s jejich rodnými čísly a uvědomil jsem si přibližný věkový průměr zpěváků, zmocnily se mě opět trochu obavy o zdar cesty. Napadlo mě, co všechno se může během cesty přihodit. Uvědomoval jsem si, že budeme všichni vystaveni určité cestovní námaze, že budeme vytrženi ze svého pravidelného životního rytmu, že budeme sedět v autobuse dlouhé hodiny a dokonce celou noc, což samo o sobě je určitým nebezpečím pro cévy dolních končetin (všichni jsme četli o relativně častých cévních komplikacích při dlouhých cestách letadlem), že budeme delší dobu stát na koncertních podíích, že mnozí z nás trpí nějakými chronickými neduhy a užívají pravidelně léky atd. A tak se mne začínaly zmocňovat určité pochybnosti, jestli to všechno při svém „mládí“ zvládneme. Navíc mě trochu trápilo to, že nemohu do svých zavazadel přibalit větší množství léků, které by bylo možno v případě nouze použít. V minulosti jsem si vždy před cestou vypůjčil v léčebně, kde jsem pracoval, určitou malou zásobu léků a po návratu jsem nepoužitá balení vrátil. To už není možné. Odjížděl jsem tedy s určitými obavami. Teď po návratu mohu jen konstatovat, že jsem byl mile překvapen dobrou kondicí prakticky všech, i těch o hodně dříve narozených. Obdivoval jsem, jak všechno snášeli i tři osmdesátiletí mladíci a jak celý zájezd prožívali s velkým zaujetím až nadšením. Jejich věk na nich nebyl patrný. Za celou dobu zájezdu nikdo závažněji neonemocněl, takže jsme naštěstí nemuseli vyhledat pomoc ve zdravotnických zařízeních (čimž jsme m.j. ušetřili pojišťovně náklady na úhradu drahé zahraniční zdravotní péče). Ze svých skromných zásob léků jsem použil jen pár tablet léků proti bolesti a dvě balení antibiotik-v obou případech běželo o záněty v dutině ústní (z toho jedním postiženým jsem byl já sám). Věřím, že na té dobré kondici všech zpěváků a na tom, že to všichni zvládli, se podílelo také určité zaujetí pro zdar koncertů a snaha o

co nejlepší výkon. Na zdravotní stav měla jistě pozitivní vliv také dobrá organizace zájezdu, v němž byly dny koncertů vystřídány dny zajímavých zájezdů a také dobou odpočinku na pláži.

Po návratu jsem si pro zajímavost udělal malou statistiku, ze které vyplývají následující závěry: zájezdu se zúčastnilo 33 zpěváků (včetně dirigenta), nejmladšímu bylo 55 let, nejstaršímu 83 let. Ve věkové skupině do 59 let bylo 6 členů (18.18%), ve skupině 60-69 let bylo 10 lidí (30.30%), mezi 70 a 79 lety bylo 14 členů (42.43%), osmdesátníci byli 3 (9.09%) jak již bylo řečeno. Celkový průměr zpěváků byl 68.45 let.

Kéž by se v budoucnosti ještě podařilo uskutečnit další koncertní cesty a kéž by byly tak zdařilé po všech stránkách včetně té zdravotní, jako bylo to letošní putování po Francii, Španělsku a Švýcarsku.

Lojza Stehlík

Já v snách tě viděl

Já v snách tě viděl, bylas krásná, bylas krásná jak růže,
když se rozvíjí.

A ve vlasech ti hvězda jasná do sněžných plála lilii,
Bylas krásná, bylas krásná.

A zrak tvůj zářný byl a vlahý a čelo jako padlý sníh.
A na rtech mělas úsměv blahý a nebe, nebe poklid
na lících.

To nepřicházel anděl s nebe, já věděl, žes to byla ty
a sen, když opět vzal mi tebe. Mé ruce byly sepjaty
Já v snách tě viděl, bylas krásná, bylas krásná.....

Inspirováno verší A. Sovy a sborem J.Kličky (1897).

Ležím naprosto uvolněně v pokoji pro hosty u mého hostitele Fritze Boddena. Slastně odpočívám po úspěšném koncertu ve Winterthuru, jímž jsme zakončili neméně úspěšné turné začínající ve Francii, pokračující v Katalánsku a končící ve Švýcarsku. Napětí nervů povolilo a na víčka mých očí se vkrádal sen.

Poslední záchvěv mého vědomí zaregistroval jen neslyšný příchod kohosi. **To nepřicházel anděl** s nebe, já věděl, žes to byla ty! Moje fantazie začala pracovat. Když jsme s Fritzem a jeho paní přišli z koncertu a recepce domů, zahlédl jsem ji. Ale dala mi najevo, že nemá o mne zájem. **Byla krásná** a na tváři měla úsměv blahý a nebes poklid na lících. **Zrak její zářný byl a vlahý a hrud' jako padlý sníh.** Že by to byla ona?

Můj přelud se zhmotňoval. Již jsem cítil její doteky na chladných nohou a bezděčně se tato část mého těla rozechvívala. Když se tento přelud posunoval kolem mých boků, jen stěží jsem toto smyslné dráždění vydržel. Ale co bude dál, představoval jsem si a zároveň zapuzoval ty nejsmělejší myšlenky. Její vlahý dech u mého obličejě a krátké zavržení, to byla poslední její výzva. Ne, nesmím se pohnout, nedám najevo své city, to by bylo její vítězství! **A sen když opět vzal mi tebe**, mé ruce byly sepjaty. **Bylas krásná....**

Při snídani jsem tento svůj prožitek líčil svému hostiteli. Byli jsme sami, jeho paní už odjela na služební cestu. Nepozastavoval se nad tím. „Ta je od sousedů, jsou

právě v Austrálii. Včera byla ale nejdříve u mne!“ hrdě prohlásil Fritz. „Je krásná, **tříbarevná**“.

Vlachovo Březí – MSFHR 2004

Své ohlédnutí zahájím výrokem, který je jako parafráze, ale ve své podstatě vyjadřuje totéž: A přece se konal! Čtenář jistě pochopí, že je míněn festival sborového umění, jemuž se letos do cesty postavila řada objektivních i subjektivních překážek, ale ty byly úspěšně překonány a již 5. ročník tohoto mezinárodního setkání probíhal sice o měsíc později, ale v plné své kráse. Od pátku 7. listo-padu probíhalo v tomto jihočeském městečku soutěžní klání osmi našich a tří zahraničních sborů z Řecka, Polska a Moldavska a rozlévalo se jeho zdravé soutěžení i do dalších míst – na zámek Kratochvíle, do Modlitebny církve bratrské v Husinci v sobotu a do kostelů v Pra-chaticích, Vimperku, Vodňanech a spojilo se v jeden proud ve sportovní hale ve Vlachově Březí při závěrečném koncertu i s orchestrem Pošumavské komorní filharmonie v neděli. Scénář byl tedy, až na nový koncertní prostor v Husinci, obvyklý. Co bylo tedy na tomto ročníku zvlášť zajímavého?

Mne zaujala dramaturgie festivalového koncertu v Husinci. Tam odezněly *nejstarší české chorály*, kantáta *Píseň bratra slunce* J. B. Foerstra a *Věno* Bedřicha Smetany v podání PMS, mše *Missa pro Patria* J. Klazara v podání SPS Bojan z Brandýsa nad Labem a novodobé skladby V. Petrova, O. Máchy, J. Temla, M. Dvořáka a I. Zelenky v podání PSP učitelek. Vstup pražského jazzového tria (M. Dvořák, V. Ficka a Vl. Žížka) se jevil jako organický do programu PSPUk. Ostatně nám známý již z pražských koncertů tohoto tělesa. Pro publikum, zvyklé jen na klasiku, nezvyklé, ale v případě celkové dramaturgie tohoto koncertu odůvodněné a přinejmenším zajímavé a obdivuhodné.

Druhou zajímavostí na festivalu byla pro mne prezentace moldavského sboru Union Fenosa Chisinon (Kišiněv) při všech příležitostech, zejména při soutěži. Vystupoval totiž ve dvou kategoriích, jako mužský i jako smíšený sbor pod vedením famosní sbormistryně Ilony Stepan. Moldavská republika je nárazníkovým státem mezi Rumunskem a Ukrajinou (bývalým SSSR). Statečně se brání proti svým sousedům na poli kulturním i ekonomickém. Zda 4 340 000 Moldavanů uhájí svou svěbytnost, jistě ukáže čas. Ale na vystoupení poměrně mladého sboru z Kišiněva (kolem 730 000 obyvatel) bylo patrné odhodlání prosadit se i v této oblasti. Studenti a učitelé uměleckých škol a konzervatoří, kteří byli ve sboru ponejvíce zastoupeni, ukázali, že svou budoucnost vidí především ve spojení s evropskou kulturou. Jejich koncertní cesta mi i v oněch těžkostech a potížích připomínala naše tažení na Západ v sedmdesátých letech. A také tak byli ve Vlachově Březí přijati. A zpívali nádherně a právem získali nejvyšší ocenění – cenu profesora Václava Matouška.

Tou třetí zajímavostí byl pro mne materiál, který mi věnoval sbormistr PSJU při Biskupském gymnáziu v Českých Budějovicích přítel prof. Theodor Pártl. Materiál, který byl podkladem pro zahajovací projev ředitele J. Horáka v galerii Bomba. Materiál, který podhaluje další

roky života skromného až plachého člověka, kterým byl náš kolega Václav Matoušek:

„Když profesor Václav Matoušek ukončil aktivní službu na pražských školách, odešel na důchod do svého rodného Vlachova Březí. Po dlouholetém působení v Pěveckém sdružení pražských učitelů měl touhu i zde na jihu Čech být blízko pěveckému sboru. A tak jeho bratranec, mlynář Ladislav Matoušek, v jehož rodině se stravoval, přivedl ho do kontaktu s Pěveckým sborem jihočeských učitelek a jeho sbormistrem, synem kolegy mlynáře ze Strunkovic. Spolupráce (s Th. Pártlem, pozn. red.) datující se od počátku sedmdesátých let minulého století, se stala trvalou, ba doživotní, až v létě 1994 se PSJU s profesorem Václavem Matouškem rozloučil zde ve Vlachově Březí svým zpěvem naposledy.

Poznali jsme Václava Matouška jako člověka velmi pracovitého, obětavého a nezištného. Jeho pomoc pěveckému sboru představovala především tisk a rozmnožování not pro členky sboru a díky jeho pražským zkušenostem také první zahraniční kontakty včetně legendární účasti na mezinárodním sborovém festivalu v holandském Haagu v roce 1975. Sbormistrovské práci, i když mu byla nabízena, se věnovat nechtěl, ale jako profesor Střední pedagogické školy v Prachaticích, kde téměř celá sedmdesátá léta při důchodu ještě působil, vytvářel četné hudební aktivity, z nichž k nejpozoruhodnějším patřily literárně hudební pořady (např. *Cestami hudby* nebo *Putování za Beethovenem* a *Schubertem* aj.), které na základě vlastního scénáře se studentkami nastudoval a prováděl pro školy i veřejnost. Uspořádal a vydal také zpěvník pro mateřské školy pod názvem *Od jara do zimy*.

Snad pro nedostatek volného času při svých četných aktivitách, snad ze své přílišné skromnosti se skladatelské práci profesor Václav Matoušek věnoval poměrně málo, i když jeho hudební rukopis je matouškovsky osobitý.

K největším jeho kompozicím bezesporu patří kantáta *Máchův Máj*, která zhudebňuje části Máchovy lyricko-epické básně pro ženský sbor a sólový bas. Dílo věnoval Pěveckému sboru jihočeských učitelek, který také jeho podstatnou část spolu se sólistou opery Národního divadla Eduardem Hakenem nastudoval a mnohokrát koncertně provedl. Podle zatím neznámých pramenů se premiéra uskutečnila 31. 3. 1981 ve Vlachově Březí. Ještě v témže roce došlo k provedení v Kardašově Řečici (28. 4.), v Týně nad Vltavou (24. 6.), ve Vodňanech (5. 11.) a v Sezimově Ústí (2. 12.), v následujícím roce 1982 zazněl „Matouškův Máj“ v Dačicích (10. 2.) a v Prachaticích (15. 4.), v roce 1983 v Č. Budějovicích v Jihočeském divadle (11. 5.), v Praze v Hlaholu (8. 6.), ve Znojmě (18. 6.) a v Trhových Svinech (10. 11.), dále pak např. v Kaplici (19. 5. 1986) nebo v Bavorově (26. 10. 1988).“

Vše na MSFHR probíhalo standardně. Ubytování, výtečné stravování, do nejmenších detailů promyšlená organizace nejen ve Vlachově Březí, ale i v ostatních místech. Propagace všech akcí na plakátech, programech v novinách. Festivalové logo na krásných pohlednicích, na bavlněných tričkách, na hmičcích, letos i na talířcích. První vlachovobřezské noviny sice nezapomněly, ale pořadatešský

štáb se na závěrečném ceremoniálu, kdy se paní ředitelka Tatjana Tláškalová loučila a děkovala všem účinkujícím a pořadatelům, nezmohl ani na jediné slovo díky té, která tomuto dílu již po pět let obětuje všechny své síly a um. Jiná mladá novopečená maminka by využívala sociálních výhod ženy na mateřské dovolené a ona s malou Kristýnkou v kočárku i během festivalových dnů upřednostňovala roli ředitelky tak významného festivalu, roli organizátorky a roli moderátorky. Poděko-vání této mimořádné ženě mi na závěrečném ceremoniálu chybělo.

Píseň česká slavně znívá

Slova básníka jen umocňovala to, co svou hrou dokázal vytvořit Symfonický orchestr ČVUT na svém prvním koncertu celého cyklu, který se konal ve čtvrtek 13. listopadu v Betlémské kapli. Již 16 let působí jako dirigent tohoto amatérského orchestru ing. Ivo Kraupner a tento koncert předznamenal jeho významné životní jubileum (70). Dramaturgie koncertu potěšila obecenstvo zcela zaplněného sálu. Bylo patrné, že hudbymilovné publikum i v těch vrstvách obyvatel, kteří nemají stovky nebo tisíce na vstupné, ale rádi si poslechnou hezký koncert v krásném prostředí, je vděčným publikem.

Zasloužený potlesk sklidili i oba sólisté v oper-ních áriích B. Smetana a V. Blodka. Tenorista Petr Štěpnička se i na malé ploše duetu dokázal prosadit svým jasným, čistým a průrazným hlasem proti orchestru a mnohem zkušenějšímu basistovi Rafaelu Kubitovi, který nezapřel ani v koncertním provedení svou divadelní praxi a manýry operních zpěváků. K vrcholům koncertního večera patřilo v první části provedení *Romance f moll* op.11 Ant. Dvořáka sólistou houslistou Čeňkem Pavlíkem a orchestrem ČVUT. Poslech této části byl pro publikum opravdovým požitekem.

Ve druhé části večera se nejprve představila sborová tělesa svými známými skladbami bez doprovodu – PSP učitelek jednou částí z Dvořákových *Moravských dvojzpěvů* a PSP učitelů Smetanovým *Věnem*. Dramaturgickým vyvrcholením bylo společné provedení Smetanovy kantáty *Česká píseň* pro smíšený sbor a orchestr na slova Jana z Hvězdy. Mohu říci, že letošní provedení bylo dobrým provedením, které uspokojilo posluchače a věřím, že bylo i dobrou vizitkou a pozvánkou na další koncerty v Betlémské kapli.

Letošní 17. listopad

Svědectvím o tom, jak málo pozornosti je věnováno tomuto státnímu svátku v naší společnosti, je letošní publicita v médiích. Před Hlávkovou kolejí v Jenštejnské ulici, v níž bydlel i zesnulý student Jan Opletal, je každoročně vzpomínáno událostí roku 1939, jimiž začala perzekuce českých studentů. Téměř vždy za oficiální účasti premiéra vlády či předsedy parlamentu. Zástupce dnešních studentů jsem ani mezi řečníky ani mezi přítomnými nespapřil. Celý ceremoniál byl i letos zaznamenán profesionálními kameramany a nejméně pěti profesionálními fotografy. Ke kladení věnců zve každoročně pořádající Nadace Hlávkových i jednotku Hradní stráže a trubače. I my jsme každoročně spoluaktéry této vzpomínkové slavnosti.

Veřejnost se o tom však téměř vůbec nedozví. Letos pouze zpravodajství na Nově okomentovalo konání této vzpomínky, ale prezentovalo slavnost zcela náhodným obrazem, na němž nebyl ani žádný z aktérů této slavnosti. Každoroční výzva zástupce těch studentů, kteří trpěli v koncentračním táboře, je marná. Přes naše média se do veřejnosti nedostanou.

Varhany v Osenicích se rozezněly

Po několikaleté přestávce právě na svátek sv. Cecílie 22. listopadu 2003. Jsme šťastni, že jsme i my měli podíl na několikaletém úsilí občanů obce Dětenice, rodáků a přátel z Osenic, Rokytnan, Brodku a dalších míst o znovu-vzkříšení historického hudebního centra kolem kostela a školy v Osenicích, což je právě smyslem každoročního festivalu Foerstrovy Osenice. Opravený vzácný nástroj z dílny Josefa Predigera z Albrechtic z roku 1865 může nyní sloužit nejen při bohoslužbách, ale i jako koncertní nástroj sólový či doprovodný.

O letošních letních prázdninách, kdy probíhala rekonstrukce, jsem měl možnost nahlédnout na osenický kůr a vidět pana inženýra Poláčka při práci. Viděl jsem ty tisíce částí varhan – kovových i dřevěných pišťal, ventilů, štoků, traktur tónových a rejstříkových a dalších částí, které byly rozloženy po celém kůru a které vyžadovaly opravu či konzervaci, nazvučení, vyklížení, letování či jinou práci. Jiné části musel mistr varhanář vyrobít v dílně a do Osenic dopravit. Jen na konzervaci dřevěných částí a ochraně proti červotoči bylo spotřebováno 82 litrů speciálního restaurátorského prostředku Lignofixu. Dřevě-né části, zejména pišťaly, byly postiženy nejvíce. Některé části musely být nahrazeny novými, jiné upraveny speciálními voskovými technologiemi. Zvláštní kapitolou opravy byly práce na opravě čerpadel vzduchu, na opravě a regulaci měchů, na rozvodu vzduchu a jeho seřízení na přetlak rovný hydrostatickému tlaku vodního sloupce o výšce 60 mm, což je optimální tlak pro tento nástroj. Nakonec bylo provedeno ladění varhan. V září ještě za letní teploty, nyní musely být ještě před vysvěcením přeladěny na nižší zimní teplotu. Tehdy jsem při své návštěvě na kůru nedokázal pochopit, jak si může varhanář pamatovat, když varhany demontuje, kam která součástka patří. Že pan inženýr Martin Poláček, absolvent ČVUT, tuto paměť má a navíc rozumí mechanice, dokáže tak složitý nástroj ovládat a rozumět hudbě na tento nástroj, to jsem jsem poznal na slavnosti svěcení varhan.

Krásná oslava hudby a zpěvu

Slavnost byla zahájena mší svatou, kterou celebroidal Mons. Jaroslav Škarvada, pražský emeritní biskup, spolu s Mons. Karlem Havelkou, generálním vikářem litoměřické diecéze a místním duchovním správcem P. Augustinem Štěvíčkou.

Na úvod liturgie zazněl oslavný sbor Hanse Leo Hasslera *Cantate Domino* v podání Pražských mužských sborů. Liturgické čtení přednesl Radovan Lukavský. Teprve po vysvěcení biskupem Škarvadou se rozezněly varhany skladbou Girolama Frescobaldiho *Magnificat primi toni* pod rukama i nohama svatovítského dómského varhaníka Mgr. Josefa Kšici. V promluvě, v níž základní myšlenkou

byla radost, kterou hudba a zpěv vnáší do života člověka a jejímž prostřednictvím může také oslavovat Boha, byl vysloven jeden z postulatů křesťanské víry. Sluší se poznamenat, že Mons. ThDr. Jaroslav Škarvada byl u příležitosti 85.výročí vzniku Československa vyznamenán prezidentem republiky Řádem T. G. Masaryka za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva.

V dalším průběhu bohoslužby zazněla pak i další významná díla varhanní i vokální tvorby. Jako sólo zde zaznělo Schubertovo *Ave Maria* v přednesu paní Heryánové Rykové a MUDr. Václava Šolce.

Po mši svaté následoval koncert k počtě sv. Cecilie. V něm vystoupily všechny zúčastněné sbory i sólisté. Na mne nejvíce zapůsobil sbor P. I. Čajkovského *Svatý Bože* v přednesu PS Foerster Jičín, připomínající pravoslavnou liturgii. Vzácný a jedinečný zvuk varhan pak zazněl ve známé skladbě J. S. Bacha *Toccata a fuga d moll*, kterou provedl varhaník Josef Kšica, jenž se podílel též na naladění varhan po opravě. Hudební čísla střídal uměleckým přednesem z Foerstrova Poutníka prof. Radovan Lukavský. Jeho hlasový projev bez zbytečného pathosu mně vždy připomene krásu naší mateřštiny. Bylo tomu tak i v přednesu *Písně bratra slunce* od sv. Františka z Assisi v překladu Alberta Vyskočila, kterýžto text zhudebnil J. B. Foerster jako kantátu pro mužský sbor, baryton a varhany. Tuto kantátu slyšíme jen velm zřídka a zde ji provedly PMS se sólistou ing. V. Polanským.

Osenický kostel byl zcela zaplněn pozornými posluchači. Svědčí to jistě o tradici a úctě k dílu Foerstrova rodu, kterou zde pomáhá udržovat i festival Foerstrovy Osenice, jehož iniciátorem a jedním z hlavních organizátorů je právě Pěvecké sdružení pražských učitelů.

V bývalé škole vznikla „Pamětní síň rodiny Foerstrů“. Měl jsem při její návštěvě to štěstí, že mne zde provázal velmi zasvěceným výkladem bratrův kolega ze studií pan Mgr. Alois Švorc, který kdysi v Osenicích učil. Mimo jiné mi ukázal i okno bývalé třídy, z něhož J. B. Foerster často pozoroval okolní rovinatou krajinu. Tento pohled mu prý byl i inspirací k slavnému mužskému sboru *Velké širé rodné lány*. Pod tímto oknem roste dosud keř kdouloně obecné, jejíž žluté plody kdoule jsou požitelné až v pozdním podzimu, po přejití prvních mrazíků. Tyto kdoule prý míval J. B. Foerster rád a kdykoli k němu přijela v tuto roční dobu návštěva z Osenic, ptával se, zda mu přivezla ony kdoule.

Radostné bylo poslouchat výroky prostých účastníků této slavnosti v Osenicích, kteří jen v superlativech hodnotili tyto vzácné chvíle, které v kraji Foerstrů mohli alespoň jednou za život prožít. Také krásná slova z úst pana biskupa Škavrady byla tím nejkrásnějším díkem všem dárcům, jejichž jména budou vložena do útrobu restaurovaných varhan na paměť budoucím generacím.

J. Zumr, Semily

Adventní koncerty

8. prosince v Betlémské kapli

Na programu druhého večera Symfonického orchestru ČVUT a jeho hostů (PSP učitelek a Pražských mužských sborů) ve zcela zaplněné a tedy krásně akustické Betlémské

kapli byly především orchestrální skladby A. Corelliho a P. Locatelliho. Samostatné zpívání sborů před přestávkou bylo vzhledem k délce programu již téměř zbytečné. I tak mělo obecnstvo možnost vyslechnout zajímavé úpravy koledí v podání obou sborů. Kvalitní bylo vystoupení Učitelek ve všech třech koledích.

Provedení *České mše vánoční* Jakuba Jana Ryby bylo očekáváno s napětím. Odehrávalo se převážně ve dvou dynamických stupních – forte a někdy též piano. Postrádalo onu líbeznost, která v této skladbě zvlášť uchvacuje. Příčinou byla nevyváženost nástrojových skupin, jejich rozdíly v ladění a někdy i nedostatečná souhra (žestě). Sbory i přes nevhodné umístění obstály, reagovaly na gesto dirigenta ing. Ivo Kraupnera, ten jen zřídka využíval jejich hlavní role, totiž nositele krásného českého textu vánoční pastorely. Obecnstvo odměňovalo výkon sólistů až na výhrady k pěveckému výkonu basisty.

13. prosince v kostele U Salvátora

Koncert Unie českých pěveckých sborů a Klubu přátel ZUŠ Klapkova z Prahy 8 byl připravován v jednotlivých sborech a orchestru jako vyvrcholení činnosti. To bylo patrné již na výkonech a dramaturgii dětského pěveckého sboru Kuřátka (sbm. M. Kejková) a DPS Rolnička (sbm. K. Virgler). Pouze zvuková technika selhala, a tak úvodní slova, velmi moudrá a zasvěcená, byla slyšitelná jen v malé části tohoto velkého kostela, který byl zaplněn ve všech částech i stojícími posluchači. Proto některé myšlenky tohoto úvodu otiskujeme:

„Čas adventní se krátí a blízoučko je Štědrý den, jak říká český klasik. Znovu v každém ožívá z nás pocit radosti, sounáležitosti, lidé mají k sobě trochu blíže, odsouvají své starosti, prostě, stávají se na čas dětmi... Co může být krásnějšího než oči dítěte čekajícího na hlas zvonku, který oznamuje příchod Ježíška; co může dojimat více, než radost dítěte při pohledu na rozsvícený vánoční stromček... Dobře jste udělali, že jste přerušili ten předvánoční shon, ano, zapomeňte na chvíli na své problémy, na to, co jste nestačili připravit, co vás trápí – zastavte se a připomeňte si, jaké je poslání a smysl Vánoc. Zapomeňte na dnešní svět, který i ty Vánoce hodnotí podle zisku a krutě znehodnocuje ideály Vánoc, jakými jsou radost, naděje, láska – ty ponižuje na pouhou záležitost nízkých pudů.“

Přeji vám hezký zážitek z dnešního koncertu, ale i to, aby vám dětský zpěv pomohl zažehnout v srdci alespoň malý plamínek radosti, naděje i vzájemné lásky, který by ale neměl uhasnout hned po Vánocích...“

K přípravě na závěrečné provedení skladby J. J. Ryby byla určena tato slova:

„*Česká mše vánoční* Jakuba Jana Ryby je bez přehánění jedním ze symbolů českých vánočních svátků. Stala se jím právem, neboť vyrůstá z české pastorální tvorby 18. století. Ta navazuje na středověké lidové hry, vánoční mystéria. Tím zjednodušeně můžeme vysvětlit, proč J. J. Ryba nepojal svoji skladbu jako řada jiných skladatelů té doby, to jest, proč se neuchýlil k tradičním liturgickým textům. Česká pastorální tvorba se ve většině případů soustřeďuje na téma pastýřských her. Tím je dán i důležitost

národní ráz textů. V nejstarších barokních hrách se objevuje klasičtá trojice pastýřů – Bárta, Vávra, Kuba, počet osob později narůstá, hrají na rozličné nástroje, vždy však na housle, basu a na dudy. Čeští skladatelé pastorální hudby přijímali podněty ze života kolem sebe a tak ta nejvlastnější vánoční muzika zněla spíše na kruchtách venkovských kostelů než v kostelích městských. Komponisty byli převážně širitelé osvěty – kantoři, kteří byli většinou »znamenitými zpěváky a hudebníky«, jak bychom se dočetli u jejich jmen ve školních a obecních registrech.

Tím nejproslulejším z nich se stal J. J. Ryba (1765-1815), který byl od roku 1788 kantorem v Rožmitále pod Třemšínem. Byl mnohostranně vzdělaný a i když měl mnoho školních povinností a skličoval ho nezáměr, nepochopení i lidská zloba, neúnavně nacházel v hudbě svou rovnováhu. Do svého 35. roku napsal podle vlastního odhadu na 1400 skladeb a i nadále tvořil. Z tohoto množství se však dochovala sotva čtvrtina.

I když by se v 18. století našla mnohá skladba cennější než je Rybova *Česká mše vánoční*, je skutečností, že rožmitálský kantor dokázal skloubit příznačné nápěvné i stylizační prvky domácí vánoční hudby tak, že vznikla skladba oslovující pozorné posluchače, tím i český lid, především venkovský. V Rybově pojetí jde o pastýřskou hru rozloženou do šesti hudebních forem částí mše. Začíná předzvěstí andělského poselství, pastýř budí svého staršího druhá a mluví s ním o podivuhodném »libém hraní«. Gloria je zpěv andělů, výzva a příprava na cestu do Betléma. Credo v tom pokračuje, pastýři berou hudební nástroje a různé dary. Offertorium je obrazem obětování darů u jeslíček. Sanctus jediný odpovídá liturgické tradici. Benedictus a Agnus stupňují radostné plesání až do jásavého veselí hudby. Je to úžasný výraz vánoční nálady, jakou dovedl kantor Ryba navodit svou hudbou.“

Antonín Džbáněk

A vlastní provedení symfonického orchestru ZUŠ Klapková, Spojených sborů UČPS a výborných mladých sólistů pod vedením dirigenta Jana Svejkovského dokázalo opravdu přinést radost nejen početnému publiku, ale i všem účinkujícím.

13. prosince v Galerii Lichtensteinského paláce se konal absolventský koncert sopranistky Jany Heriánové Rykové. Již zaplněné hlediště sálu bylo pro absolventský koncert posluchačky HAMU kulisou zcela nezvyklou (snad pro někoho i nepatřičnou). Svědčí to totiž o popularitě nadané zpěvačky, která si posluchače svých koncertů získává svým uměním, svou přítomností, skromností a srdečností spíše než jinými cestami. A tak ani zásah přítomných profesorek HAMU (J. Jonášové, L. Márové a M. Hajóssyové) do dramaturgie koncertu nezměnil nic na tom, že Jana má schopnosti obecenstvo přitahovat a okouzlovat svým zpěvem i zjevem a posluchačům přináší své srdce.

16. prosince v Chodovské tvrzi v Praze 4 na Jižním Městě. Na pódiu, kam se právě vešel klavír, (na nějž hrál D. Machovec) a osm zpěváků PMS se zpívala odpoledne *Koledu* K. Steckera. V sále bylo několik desítek důchodců, které do tohoto sympatického prostředí pozval Klub důchodců z Jižního Města. Ti nám vytvořili po Dušanově úvodu srdečné prostředí, a tak se zpívalo opravdu od srdce.

17. prosince v KD Vltavská pro posluchače Univerzity 3. věku. Nečekali jsme, že jedna hodina před začátkem odpoledního koncertu bude tak prchat, že zdaleka nestačíme nic – postavit praktikáble, umístit klavír, vyzkoušet akustiku, rozezpívat se, už také proto, že podobná přání měli také i naši hosté – Jana Heryánová Ryková a Alexandr Schönert, houslista, kterého jsme poznali na zájezdu ve Španělsku jako velmi schopného houslistu.

Koncert za spoluúčasti sopranistky, houslisty, sboru a klavíristy D. Machovce se pod vedením sbormistra Stanislava Pešíčky odvíjel netradičně. Obecenstvo zřejmě zaujal, měl vhodnou dramaturgii a neměl hluchých míst.

20. prosince v kostele v Osenicích

Na „Vánoční zpívání v osenickém kostele“ mne pozval děkan P. A. Štěvica a Dobrovolné sdružení rodáků a přátel Dětenic, Osenic a Brodku. Měl jsem v tom mrazivém dni radost, že i v tomto místě se zpívá před Vánoce. Jak jinak působí kostel, v němž se zahraje na varhany (paní Marie Ryková), než kostel, kde se třeba jen zpívá. Zpěv dětí z dětenické školy a pěveckého sboru Jitřenka z Ledců byl vystřídán sólovým vystoupením na housle, recitací, kvartetem zobcových fléten, zpěvem Jany Heryánové Rykové a Václava Šolce a společně s přítomnými rodiči dětí zpěvem známých koled. Vánoční akademie, za niž by se nemusela stydět žádná škola.

Jak se o Vánocích asi zpívalo v osenickém kostele za časů Josefa Foerstra? Škoda, že chrámové zdi nemohou mluvit.

Předplatitelé Zpravodaje

Jako každoročně, už v prosinci nám došly některé platby, jmenovitě od paní dr. B. Píckové, pana H. Myslíka a kolegy Mičunka. Děkujeme a připomínáme ostatním našim sponzorům!

Kalendárium podle Jirky Němejce

Narozeniny-leden: 12. 1. Dušan Machovec (75), Stanislav Sedláček (71), 27. 1. Josef Kocourek (88); únor: 1.2. Josef Miklas (72), 6.2. Petr Štěpnička (32), 10.2. Miloslav Šepek (79), 22. 2. Vilém Ulrich (78), 25. 2. Miroslav Austera (78). Jmeniny- leden: 23. 1. Zdeňkové – Hynek, Slavík, Vykopal únor: 20. 2. Oldřichové – Duzbaba, Pohl, Pátek

Přejeme všem pevné zdraví!

Uzávěrka tohoto čísla: 5.1.2004. Na vydání a distribuci spolupracovali: A. Džbáněk, A. Stehlík, J. Němejce, Th. Pártl, J. Zumr, Fr. Zumr (neoznačené příspěvky), P. Štěpnička, St. Sedláček a Vl. Hanzlík.

Vydává PSPU. Adresa: František Zumr, Jihlavská 609, 140 00 Praha 4-Michle, tel. 261262517, IČO 16188161,

WWW: www.ucps.cz a www.pspu.euweb.cz